

**Protokół z III spotkania Zespołu Lokalnej Współpracy (ZLW)
przeprowadzonego on-line w ramach opracowania planu zadań
ochronnych dla obszaru Natura 2000 Tarnobrzaska Dolina Wisły
PLH180049 w dniu 11.07.2022 r.**

Dotyczy realizacji projektu POIS.02.04.00-00-0193/16 „Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 (PZO bis)” współfinansowanego ze środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Spójności w ramach II Priorytetu Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko – Ochrona środowiska w tym adaptacja do zmian klimatu.

III spotkanie ZLW odbyło się w trybie on-line w dniu 11.07.2022 r. o godz. 10:00, za pośrednictwem aplikacji Microsoft Teams. Organizatorem spotkania była Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Rzeszowie.

Informacja o spotkaniu ZLW została przekazana wszystkim zainteresowanym podmiotom drogą elektroniczną.

Celem trzeciego spotkania Zespołu Lokalnej Współpracy było zaprezentowanie końcowych zapisów w projekcie Planu Zadań Ochronnych dla obszaru Natura 2000 Tarnobrzaska Dolina Wisły PLH180049. Dodatkowo przypomniane zostały informacje na temat realizowanego projektu, kontaktu do Zamawiającego i Wykonawcy PZO oraz zaprezentowano harmonogram prac nad projektem.

I. Program spotkania:

1. Przywitanie i przedstawienie uczestników spotkania.
2. Przedstawienie ostatecznego wykazu siedlisk przyrodniczych, gatunków zwierząt, które uwzględnione będą m.in. w projekcie nowego SDF, w tym:
 - prezentacja i ocena stanu ochrony poszczególnych przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 Tarnobrzaska Dolina Wisły PLH180049;
 - identyfikacja i analiza zagrożeń istniejących i potencjalnych dla poszczególnych przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 Tarnobrzaska Dolina Wisły PLH180049;

- omówienie celów działań ochronnych i działań ochronnych zaproponowanych dla poszczególnych przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 Tarnobrzaska Dolina Wisły PLH180049.
3. Przedstawienie ostatecznych zapisów w projekcie Planu Zadań Ochronnych.
 4. Przedstawienie korekty granic.
 5. Przedstawienie uwag do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
 6. Dyskusja.
 7. Podsumowanie i zakończenie spotkania.

II. Prowadzący i prelegenci:

Alojzy Przemyski – ekspert botanik, ekspert teriolog, ekspert herpetolog, ekspert entomolog, wykonawca i koordynator projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Tarnobrzaska Dolina Wisły PLH180049 – Usługi Ekologiczne Alojzy Przemyski;

Jan Starus - Specjalista ds. GIS, ekspert botanik (fitosocjolog), entomolog, teriolog – Usługi Ekologiczne Alojzy Przemyski;

Dariusz Wojdan – ekspert herpetolog - Usługi Ekologiczne Alojzy Przemyski;

Krzysztof Cholewa – Asystent Planisty Regionalnego – Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Rzeszowie;

Klaudia Bednarz – Specjalista - Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Rzeszowie.

III. Uczestnicy:

Dane uczestników zostały zanonimizowane.

IV. Przebieg spotkania:

Spotkanie rozpoczęła Pani Klaudia Bednarz, przedstawicielka Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie, która przywitała zaproszonych gości. Poinformowała również o nagrywaniu spotkania i szczegółowo omówiła zasady przetwarzania danych osobowych zgodnie z RODO. W swojej prezentacji przedstawiła założenia realizowanego projektu, rolę i zasady dołączenia do Zespołu Lokalnej Współpracy (ZLW), formy przekazywania informacji oraz kontaktu do Zamawiającego i Wykonawcy Planu.

Następnie głos zabrał Pan Alojzy Przemyski pełniący funkcję Koordynatora Projektu Planu, który w trakcie swojej prezentacji przedstawił końcowe zapisy projektu planu zadań ochronnych, przypomniał wyniki inwentaryzacji siedlisk przyrodniczych wymienionych w Standardowym Formularzu Danych obszaru, stan zachowania przedmiotów ochrony, stwierdzone zagrożenia istniejące i potencjalne dla poszczególnych przedmiotów ochrony, cele działań ochronnych, proponowane działania ochronne.

W dalszej kolejności głos zabrał Pan Dariusz Wojdan, który zaprezentował tożsame zagadnienia w odniesieniu do gatunków zwierząt wymienionych w Standardowym Formularzu Danych obszaru, wraz z gatunkami, które zostały stwierdzone w trakcie badań nad Planem.

Na koniec prezentacji Pan Dariusz Wojdan omówił projekt korekty granic dla obszaru Natura 2000, który polegał na dosunięciu granic obszaru Natura 2000 do przebiegu granic działek ewidencyjnych i wydzieleń leśnych. W jednym miejscu zaproponowano włączenie dodatkowego areалу do obszaru Natura 2000 z racji na występowanie siedliska przyrodniczego 3150 – starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion* oraz kumaka nizinnego *Bombina bombina*. Ponadto przedstawił wskazania do dokumentów planistycznych oraz harmonogram dalszych prac nad planem zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Tarnobrzaska Dolina Wisły.

Przedstawione prezentacje zamieszczone zostały na stronie internetowej RDOŚ w Rzeszowie w zakładce: „Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 (PZO bis) POIS.02.04.00-00-0193/16” (<https://www.gov.pl/web/rdos-rzeszow/tarnobrzaska-dolina-wisly-plh180049>).

Po wystąpieniu prelegentów Pani Klaudia Bednarz zaprosiła uczestników do zadawania pytań i dyskusji. Jako pierwszy głos zabrał Pan Dariusz Gorzkiewicz, który odniósł się do siedliska przyrodniczego * 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródłiskowe a zwłaszcza do celów działań ochronnych, które zaproponowano dla tego siedliska. Pan Dariusz wyraził wątpliwość, co do możliwości osiągnięcia oceny FV dla wskaźnika dotyczącego martwego drewna w perspektywie 10 lat i zasugerował, aby jeszcze raz przeanalizować ten problem. Pan Dariusz zwrócił uwagę na przedstawianą przez Pana Alojzego Przemyskiego strukturę drzewostanu występującego w łągach, który ma formę zadrzewień, przerośniętych zakrzewień

odroślowych i wyrażoną nadzieję, że siedlisko stopniowo będzie ulegało naturalizacji. Pan Dariusz wyraził swój pogląd, że z czasem naturalizacja siedliska *91E0 będzie następowała, natomiast obawia się, że w obszarze łągów, nie wykonując zadań ściśle nakierowanych na poprawę stanu siedliska leśnego, naturalne procesy będą niezwykle długie, jeśli chodzi o zmianę struktury łągów, które występują w obszarze międzywala. Głównym powodem są cechy i istniejące główne zagrożenia, które zostały zidentyfikowane podczas wykonywania badań terenowych na potrzeby pzo, tj. znaczny udział gatunków obcych inwazyjnych oraz znaczny udział rodzimych gatunków, które stwarzają problemy w zakresie odnawiania się i ekspansji innych gatunków drzewiastych typowych dla łągów, więc w najbliższym czasie, a na pewno w perspektywie tego planu zadań ochronnych raczej można spodziewać się, że fizjonomia i struktura obecnie stwierdzonych płatów łągów znacząco się nie zmienią i nie poprawią. Przerosty wiklinowe, przerosty wierzbowe, formy odroślowe wierzbowe, które obecnie dominują w strukturze wyznaczonych płatów łągów, ze względu na ich charakter, gęstość, na zdolność do regenerowania się wierzb z form odroślowych raczej nie dopuszczają w krótkiej perspektywie do poprawy wyglądu drzewostanów łągowych w wyznaczonych płatach łągów, ten proces będzie raczej bardzo długi. Następnie głos zabrał Pan Jan Starus, który udzielił odpowiedzi dotyczącej martwego drewna w siedlisku *91E0, wyjaśnił, że w czasie przekraczającym 10 lat możliwe jest osiągnięcie oceny FV dla wskaźnika dotyczącego martwego drewna, gdyż mamy do czynienia nie tylko z drewnem martwym leżącym, które faktycznie jest problematyczne i często przenoszone przez wodę, ale mamy również martwe drewno stojące, które powiększa łączne zasoby martwego drewna. Trafiają się powierzchnie, gdzie są suche, martwe topole, które powiększają zasoby martwego drewna. Kolejną sprawą jest to, iż martwych drzew w przeliczeniu na hektar powinno być ok. 10 szt., czyli na transekcji zaledwie 3 sztuki, więc nie jest to zbyt duża ilość. Pan Jan Starus zwrócił uwagę również na kolejną rzecz, a mianowicie, wliczanie do martwego drewna również osobników, które mają 30 cm średnicę, gdyż w większości nie dorastają do większych rozmiarów i jest szansa, żeby w dłuższej perspektywie osiągnąć ocenę FV. Co do zwarcia innych drzewostanów i nadziei, że one się poprawią, analizowano zdjęcia lotnicze z lat 60-tych, 80-tych i w wielu miejscach, gdzie jeszcze 50 lat temu była piaszczysta łąka, lub były łąki, obecnie są już krzewiaste postaci wierzb. Obserwowano również, m.in. w okolicy Sandomierza, stare plantacje wikliny, które przeradzają się w młodociane postaci łągu *Saliceto albo fragilis*. Granica (okres

przejściowy) między zbiorowiskiem *Salicetum triandro viminalis* – zaroślami które nie są łągiem, a *Salicetum albo fragilis* jest dość zamazana i ciężko ją wyznaczyć, więc Wykonawca planu liczy na to, że nie podejmując żadnych działań jest szansa na zwiększenie areалу i zagęszczenia, a co ważne gdy zagęszczenie jest duże i drzewostany rosną w górę to wypierają one klon jesionolistny, który pod okapem wierzby nie rośnie już zbyt dobrze, również nawłoc późna, która przy większym zwarciu drzew ustępuje gatunkom łągowym. Następnie głos zabrał Pan Alojzy Przemyski, który zgodził się z Panem Dariuszem Gorzkiewiczem, co do ramy czasowej, iż w przeciągu najbliższych 10 lat pewnie nie uda się uzyskać oceny FV, ale generalnie w dłuższej perspektywie czasowej, jeśli nie ulegną istotnym zmianom warunki siedliskowe, to jest spora szansa. W dalszej kolejności głos zabrał Pan Krzysztof Cholewa, który uznał, że może lepiej byłoby w celach określić wskaźnik dotyczący martwego drewna na co najmniej U1. Wykonawca planu ponownie przeanalizował cele dla siedliska *91E0 i zgodnie z sugestiami zmienił cele dotyczące martwego drewna, zaproponował następujący zapis: osiągnięcie co najmniej oceny U1 dla wskaźników martwe drewno (łącznie zasoby) oraz martwe drewno wielkowymiarowe (leżące lub stojące >3m długości i > 50 cm średnicy). Następnie Pan Dariusz Gorzkiewicz zaznaczył, że odnosił się do perspektywy obowiązywania pzo, czyli perspektywy dziesięcioletniej. Zaznaczył, iż wyznaczając płyty łągów, Wody Polskie będą dążyć wszystkimi środkami do tego, żeby łągi zachowywać w jak najlepszym stanie i zgadza się z Wypowiedzią Pana Alojzego Przemyskiego i Pana Jana Starusa odnośnie celowości podejmowania ochrony i perspektywy i być może osiągnięcia takiego stanu, jednak Pan Dariusz wątpi w osiągnięcie oceny FV w perspektywie 10 najbliższych lat. Pan Dariusz, również zgadza się ze spostrzeżeniem Pana Jana Starusa, że tam, gdzie pojawiają się topole, stare wierzby, tam mamy szansę na martwe drewno stojące, na pojawiający się posusz czynny i jałowy w formie drzew martwych stojących. Na koniec Pan Dariusz podzielił się jedną refleksją dotyczącą łągów. W miejscach wyznaczonych płytów łągów w obszarze naturalizujących się do formy zadrzewień, formy niejako leśnej, miejsc po byłej plantacji wiklinowej, czy miejsc, gdzie spontanicznie odtworzyła się roślinność, dosyć zwarta struktura obecnych zarośli wierzbowych też będzie powodowała, że w perspektywie 10 lat raczej będzie trudna zmiana obserwowanej struktury na inną strukturę. W szczególności nie nastąpi wzbogacanie struktury drzewostanu łągowego, bo dzisiejsze młode zarośla wierzbowe, w perspektywie kilku najbliższych lat nie wpuszczą gatunków konkurencyjnych, czyli nie pojawi się

domieszkowe uzupełnienie naturalnym obsiewem np. topoli czarnej, topoli szarej czy topoli białej, bo gęsty porost wierzbowy nie dopuści do wzrostu konkurencji. Przez kilkanaście najbliższych lat łęgi będą się charakteryzowały pewnym stopniem zubożenia, jeśli chodzi o strukturę siedliska (strukturę pionową i układ gatunkowy w poszczególnych warstwach roślinności), co nie zmienia faktu, że łęgi są i trzeba podejmować działania w celu odpowiedniej ich ochrony. Pan Dariusz zwrócił również uwagę na siedlisko 3270 Zalewane muliste brzegi rzek z roślinnością *Chenopodium rubri* p.p. i *Bidention* p.p., które pokazało się w roku 2022, w przeciwieństwie do roku 2020 i 2021. Pan Dariusz zauważył, iż rok 2022 jest dobry dla tego siedliska, gdyż cechuje się niezwykle niskimi opadami (na wysokości Sandomierza obecnie na wodowskazie jest niecały metr poziomu wody i jest katastrofalnie niski przepływ).

Kolejną kwestią, na którą Pan Dariusz Gorzkiewicz zwrócił uwagę jest odnośnienie się do naturalności koryta rzeki w przypadku gatunków zwierząt. Pan Dariusz podkreślił, że mówiąc o korycie rzeki Wisły nie można mówić o korycie naturalnym, jest to w całości koryto uregulowane i obecnie bardzo dobrze widać wszystkie odsłonięte budowle poprzeczne i podłużne w korycie Wisły. Znacząca część siedliska 3270 Zalewane muliste brzegi rzek z roślinnością *Chenopodium rubri* p.p. i *Bidention* p.p. w rzeczywistości znajduje się i opiera o istniejące ostrogi w korycie Wisły. Tylko i wyłącznie niskie przepływy oraz niskie stany wody ujawniają te siedliska, ale nie w miejscach, gdzie mamy do czynienia z naturalnym korytem, lecz w miejscach, gdzie koryto jest w całości uregulowane.

Pan Alojzy Przemyski zgodził się z Panem Dariuszem, że Wisła jest uregulowana, nie mniej jednak pod potrzeby zbiorowisk namuliskowych, nie koniecznie musi być absolutnie naturalny bieg rzeki, wystarczy, że są fragmenty, które obmywają, obrywają brzeg i powodują, że tworzą się łachy. Ostrogi mają istotne znaczenie, ale siedlisko pojawia się również na fragmentach, na których nie widać regulacji.

Na koniec Pan Krzysztof Cholewa przypomniał formy przekazywania informacji oraz kontaktu do Zamawiającego i Wykonawcy Planu, podziękował uczestnikom i zakończył spotkanie.

Protokół sporządziła:

Anna Anioł

